

ΠΟΛΙΤΣΜΙΚΗ

ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ/ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΗ

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ & Η

ΕΝΓΛΟΚΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Εύα Μουστάκα

Δικηγόρος, ΜΑ

Εξωτ. Συνεργάτιδα ΟΠΙ

Πολιτιστική Κληρονομιά και Παράδοση

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

23 ΚΑΙ 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Είσοδος ελεύθερη σε όλους τους αρχαιολογικούς χώρους,
μουσεία και μνημεία του κράτους

www.culture.gov.gr

 EHDaysGR ehpk_greece

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

 Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ 2023

Shine a light on living heritage!

<https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=5038>

unesco

We are

#LivingHeritage

20th anniversary of the convention for the
Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

Elements on the Lists

Elements on the Lists of Intangible Cultural Heritage

2022

Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

[August 15th \(Dekapentavgoustos\) festivities in two Highland Communities of Northern Greece: Tranos Choros \(Grand Dance\) in Vlasti and Syrrako Festival](#)

Greece

2020

Register of Good Safeguarding Practices

[Polyphonic Caravan, researching, safeguarding and promoting the Epirus polyphonic song](#)

Greece

2019

Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

[Transhumance, the seasonal droving of livestock along migratory routes in the Mediterranean and in the Alps](#)

Greece

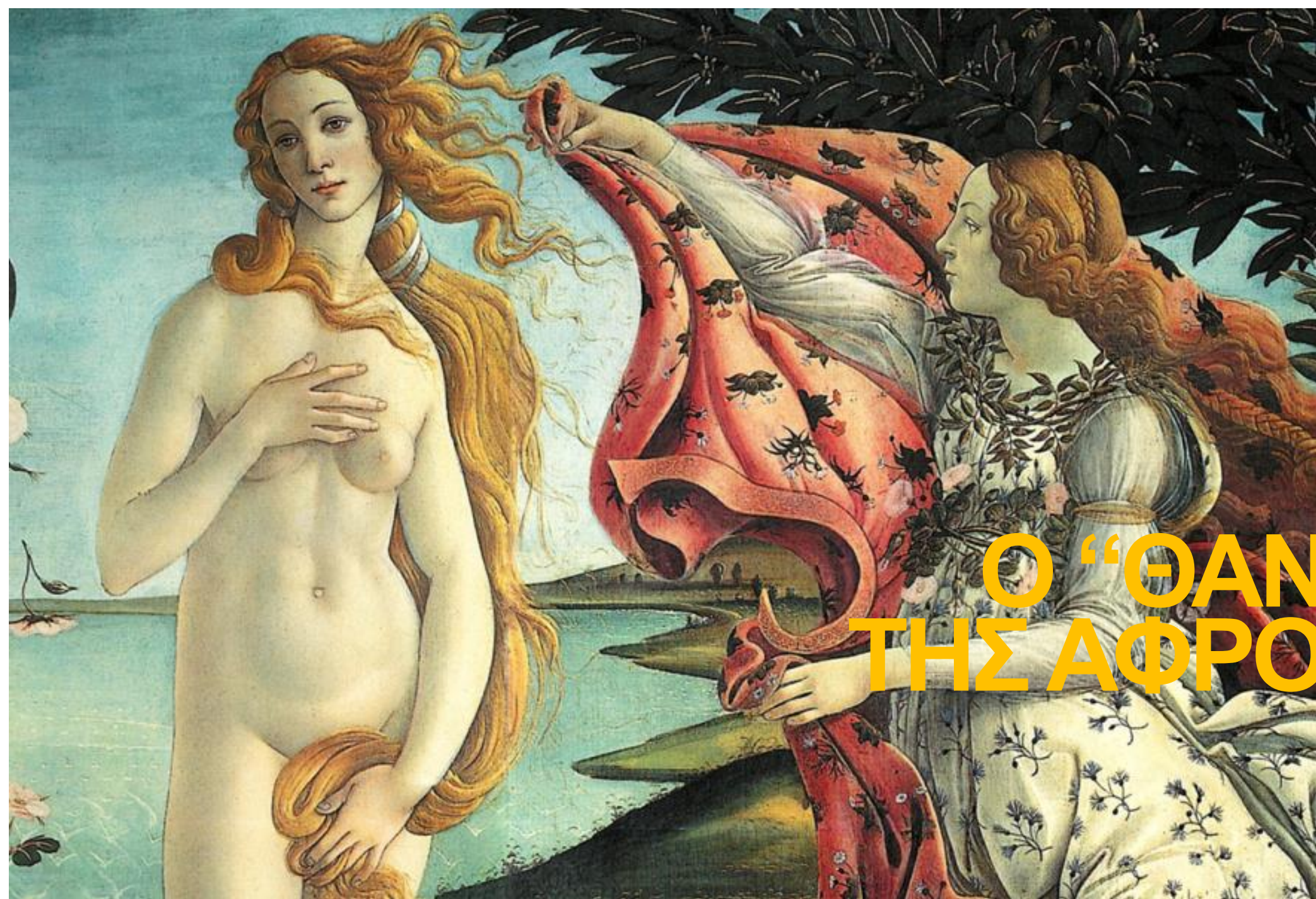

CASE STUDIES

Ο “ΘΑΝΑΤΟΣ” ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

JEAN PAUL GAULTIER
“LE MUSÉE IS NOW
OPENED!”

Μη αδειοδοτημένη χρήση του έργου του Sandro Botticelli: Galleria degli Uffizi:
Φλωρεντία

- “The Three Graces”: Peter Paul Rubens: Συλλογή Prado Museum

- “Η Δημιουργία του Αδάμ” (“Creazione di Adamo”): Michelangelo: Καπέλα Σιξτίνα

Επίσημη ειδοποίηση από την παγκοσμίου φήμης Πινακοθήκη
περί **αφαίρεσης ενδυμάτων από τη συλλογή ή κατάρτιση**
εμπορικής συμφωνίας προς αποκατάσταση της προσβολής.

Αγνοήθηκε....

Venus dress: €590, Venus scarf: €150

Νομική βάση: Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας (?)
Διάρκεια προστασίας
Δημόσιο κτήμα (Public Domain)

CODICE DEI BENI CULTURALI E DEL PAESAGGIO: Άρθρα 107 & 108

Προστασία από εμπορική χρήση

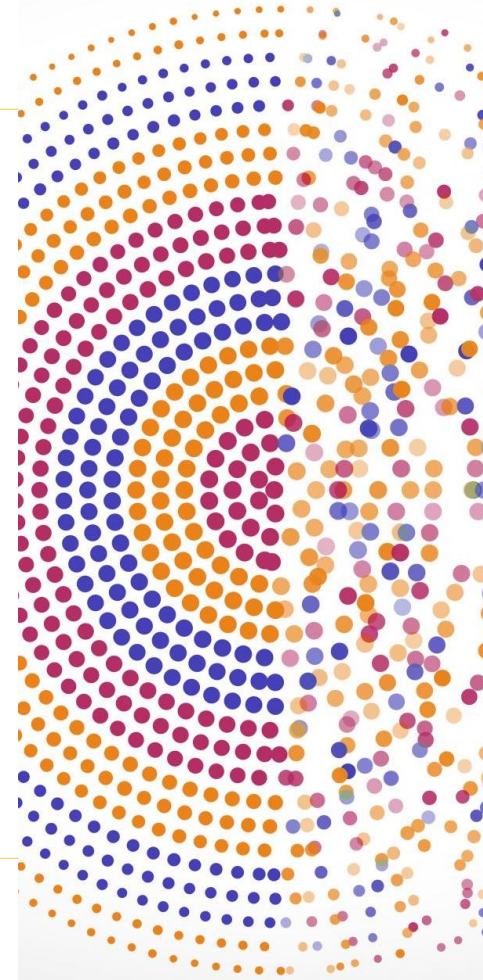
❖ Προηγούμενη παραχώρηση άδειας

❖ Καταβολή License fee

Χρήση από τρίτους ενός πολιτιστικού αγαθού – και έργου τέχνης που ανήκει στην πολιτιστική κληρονομιά της Ιταλίας, υπό τον όρο της καταβολής αμοιβής που καθορίζεται με βάση: 1. το είδος της αιτούμενης χρήσης και 2. το πιθανό οικονομικό όφελος.

Ύψος: Μερικές χιλιάδες ή δεκάδες χιλιάδες ευρώ > Αριθμός ενδυμάτων στα οποία εμφανίζεται η εικόνα.

Ωστόσο, οι μη κερδοσκοπικές χρήσεις για σκοπούς μελέτης, έρευνας, εκδηλώσεις σκέψης ή δημιουργικής έκφρασης και προώθησης της γνώσης της πολιτιστικής κληρονομιάς **ΔΕΝ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΑΔΕΙΑ.**

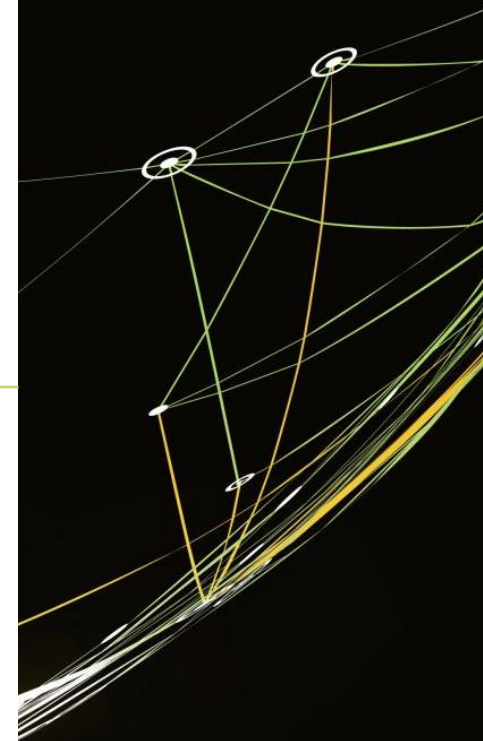

ΟΡΙΑ (?) ΔΙΑΦΥΛΑΞΗΣ | «ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ» ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΤΗΜΑ

- **Γαλλία:** Article L621-42 of Code du Patrimoine
- **Πορτογαλία:** Administrative Order no. 10946/2014 on the Use of Images of Museums, Monuments and other Properties allocated to the Directorate-General for Cultural Heritage)
- **Λατινική Αμερική:** Αργεντινή (1958), Ουρουγουάη (1937) και Παραγουάη (1998)

DOMAINE PUBLIC PAYANT Η PAYING PUBLIC DOMAIN (PPD) >

Υποχρέωση καταβολή τέλους (ή φόρου) για την αναδημοσίευση έργων που ανήκουν στο «κοινό κτήμα» (Κράτος αντί Δημιουργού)

WIPO Intergovernmental Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore | Seventeenth Session | Geneva, December 6 to 10, 2010

PPD: Καταβολή τέλους για χρήση έργων που ανήκουν στο «κοινό κτήμα»

Γενικά, το σύστημα λειτουργεί εν είδει υποχρεωτικής φύσεως άδειας

Η χρήση εξαρτάται από την καταβολή του καθορισμένου τέλους, αλλά όχι από την εξασφάλιση προηγούμενης αδειοδότησης. Το δημόσιο κτήμα στο οποίο εφαρμόζεται ένα τέτοιο καθεστώς συνήθως αποτελείται μόνο από έργα επί των οποίων το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας έχει λήξει.

Σε ορισμένες χώρες, μόνο η εμπορική ή κερδοσκοπική εκμετάλλευση υλικού που ανήκει στο «κοινό κτήμα» υπόκειται σε καταβολή αμοιβής.

- Αλγερία, Κένυα, Ρουάντα, Σενεγάλη, Δημοκρατία του Κονγκό, Ακτή Ελεφαντοστού και Παραγουάη
- *Ιταλία: Παράδειγμα Δυτικού Κράτους – Εγκαταλείφθηκε το 1996*

Victor Hugo.... Αυτόχθονες Κοινότητες... Traditional works | Εκμετάλλευση Folklore | Αμφισβήτηση

Ο «ΦΈΡΩΝ» (ΤΟ ΌΠΛΟ) ΔΑΒΪΔ

Michelangelo / 2014

Διαφήμιση Αμερικανικής εταιρείας κατασκευής όπλων 'AmaLite Inc.' για την προώθηση του US\$3,000 AR-50A1 ως «έργου τέχνης» στην αγκαλιά του Δαβίδ....

- **Dario Franceschini:** *“Η εικόνα του οπλισμένου Δαβίδ προσβάλλει και παραβιάζει τον νόμο. Θα κινηθούμε εναντίον της Αμερικανικής εταιρείας ώστε να αποσύρει αμέσως τη διαφήμιση.”*
- **TIME:** *“Η Ιταλία είναι έξαλλη....”*
- *«Είχαμε προειδοποιήσει την εταιρεία – παραγωγό όπλων να μη χρησιμοποιήσει την εικόνα του Δαβίδ.»*
- *«Οποιοσδήποτε θέλει να χρησιμοποιήσει το άγαλμα του Δαυίδ για προωθητικούς σκοπούς θα πρέπει να σέβεται την πολιτιστική αξιοπρέπεια του έργου»*

Τον Αύγουστο του 2020, η GQ Italia ενέθεσε φωτογραφία του προσώπου του αγάλματος του Δαβίδ του 16ου αιώνα σε μια εικόνα του μοντέλου Pietro Boselli για το εξώφυλλό της.

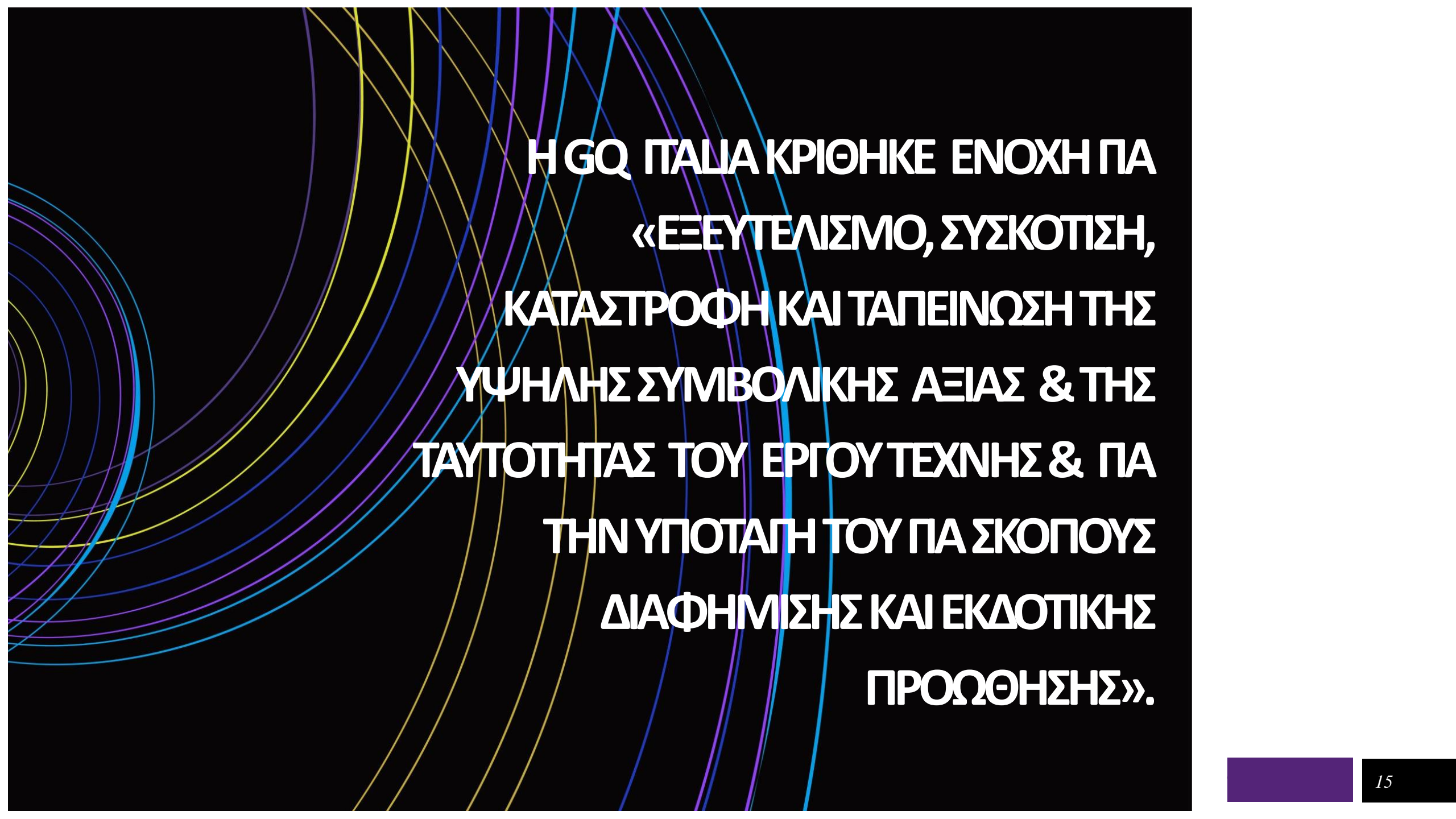
Ο εκδοτικός οίκος Edizioni Condé Nast δεν κατέβαλε «τέλος χρήσης» στην **Galleria dell'Accademia** της Φλωρεντίας που εκθέτει το άγαλμα από το 1873.

Προστασία εικόνων πολιτιστικής κληρονομιάς και ιστορικής μνήμης του έθνους.

Υπουλη και κακόβουλη χρήση.

Δικαστήριο της Φλωρεντίας: Καταβολή αποζημίωσης **€20,000 (\$21,400)** ως αμοιβής για τη (μη) άδεια χρήσης και επιπρόσθετα ποσού **€30,000 (\$32,150)** για τον τρόπο με τον οποίον αλλοιώθηκε η εικόνα του Δαβίδ για το περιοδικό.

**Η ΓΩ ΠΑΛΙΑ ΚΡΙΘΗΚΕ ΕΝΟΧΗ ΠΑ
«ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΜΟ, ΣΥΣΚΟΤΙΣΗ,
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΣΗ ΤΗΣ
ΥΨΗΛΗΣ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ & ΤΗΣ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΕΧΝΗΣ & ΠΑ
ΤΗΝ ΥΠΟΤΑΓΗ ΤΟΥ ΠΑ ΣΚΟΠΟΥΣ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ».**

«Κατά την περίοδο του αποικισμού στην Αμερική και τη Νότια Αμερική, οι παραδόσεις και οι πολιτισμοί των αυτόχθονων κοινοτήτων **επικρίθηκαν και υπέστησαν διακρίσεις**. Τα ρούχα, τα χτενίσματα, ακόμη και το φαγητό τους απεικονίζονταν ως **«παράξενα»** και **«κατώτερα»** μέσα από τα μάτια των λευκών αποίκων. Ως αποτέλεσμα, αυτή η **προκατάληψη** οδήγησε στην **περιθωριοποίηση** και επηρέασε πολλές γηγενείς κοινότητες ακόμη και πολλά χρόνια μετά. Σήμερα, 7 στους 10 αυτόχθονες κοινότητες ζουν σε συνθήκες **φτώχειας**, με έλλειψη εκπαίδευσης και συνεπώς έλλειψη ευκαιριών βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσής τους. Επιπλέον, για πολλές αυτόχθονες κοινότητες, μεγάλο μέρος του εισοδήματός τους προέρχεται από την κατασκευή **παραδοσιακών χειροποίητων** προϊόντων, τα οποία τώρα εμποδίζονται από εταιρείες που παράγουν μαζικά τέτοια προϊόντα, πουλώντας **φτηνές, αντιγραμμένες εκδόσεις** τους. Είναι μια μορφή **...κλοπής** που **αφαιρεί την πολιτιστική σημασία** των έργων των αυτόχθονων πληθυσμών και ταυτόχρονα τους εμποδίζει να βελτιώσουν την οικονομία τους.»

STREET CULTURE(?)

GUESS X BRANDALISED WITH GRAFFITI BY BANKSY

---

*"They've helped themselves to my artwork without asking,
how can it be wrong for you to do the same to their clothes?"*

Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας
Αρχή της Αυτόματης Προστασίας

«Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα).» (άρθρο 1(1) ν. 2121/1993

Ηθικό Δικαίωμα (άρθρο 4)

(1)(β): Εξουσία να απαιτεί, στο μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματός του στα αντίτυπα του έργου του και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου του ή, αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο
Επιδίωξη Προστασίας

.....

Δίκαιο περί Σημάτων

(εν προκειμένω) **Κατοχύρωση** δια της Pest Control Office Limited
Επιτρέπει στον Banksy να διατηρεί κρυφή την ταυτότητά του

ΩΣΤΟΣΟ

Σχετικές αξιώσεις ασύμβατες με “honest practices”

Σκοπός δεν είναι η δημιουργία ή η διατήρηση μεριδίου της αγοράς με την εμπορευματοποίηση αγαθών αλλά αποκλειστικά η παράκαμψη του νόμου *EUIPO

“LAUGH
NOW BUT
ONE DAY
WE” BE IN
CHARGE”

2002: Brighton nightclub

2021: \$3 million | Δημοπρασία Sotheby

2019: Κατοχύρωση Σήματος

Full Colour Black: Έλλειψη διακριτικών γνωρισμάτων | Κακή Πίστη

EUIPO: Δεν προοριζόταν για χρήση – Απόπειρα παραπλάνησης περί του εν λόγω σκοπού

- Υπήρχε ως graffiti σε δημόσιους χώρους άρα ήταν ελεύθερο να φωτογραφηθεί από το κοινό και να παρουσιαστεί ευρέως

COPYRIGHT: *Εάν ο Banksy δεν ήταν δυνατόν να προσδιοριστεί ως ο «αδιαμφισβήτητος ιδιοκτήτης» του graffiti του, αφού η ταυτότητά του είναι μυστική, «δεν είναι δυνατόν συνακόλουθα να καταδειχθεί χωρίς αμφιβολία ότι ο καλλιτέχνης έχει δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας σε αυτό».*

E.U. Board of Appeals: Δεν αποδείχθηκε ότι η κατάθεση του σήματος έλαβε χώρα κακή την πίστη

Διατήρηση δικαιωμάτων περί σήματος – Διατήρηση Ανωνυμίας του

ΠΟΛΙΤΣΜΙΚΗ ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ Ή ΙΔΙΟΠΟΙΗΣΗ

Cultural Appropriation

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ....

Οικειούμαι [αρχ.] κ. οικειώνομαι ρ. μετβ.
{οικειούσαι... | οικειώ-θηκα, μένος} 1.
Οικειοποιούμαι (νλ.λ. αποθετικός) 2.
Εξοικειώνομαι με (κάτι)

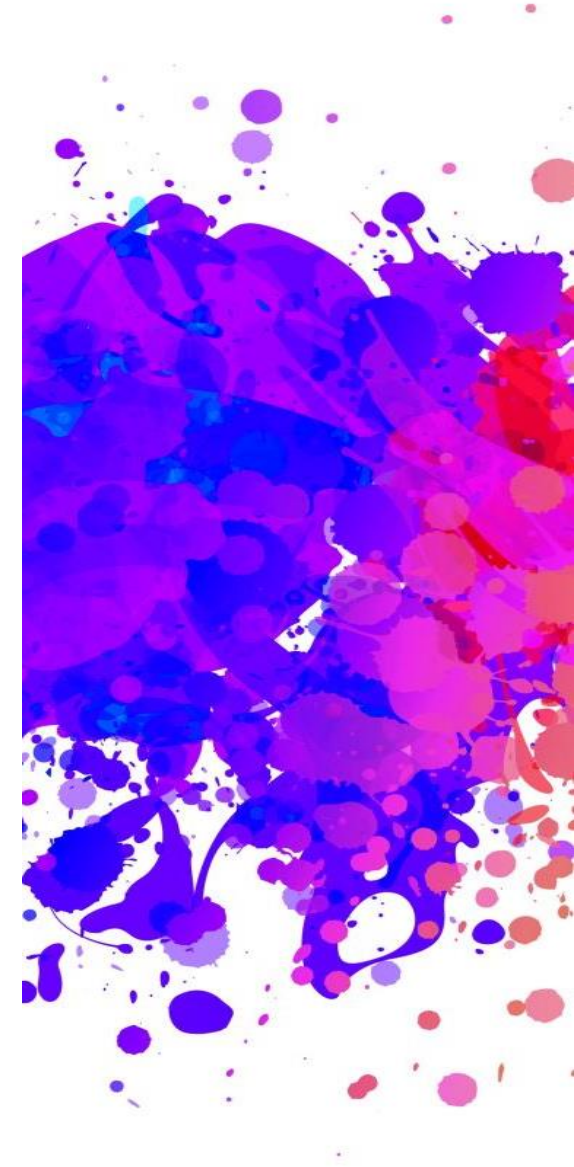
Ιδιοποιούμαι ρ. μετβ. αποθ. [μτγν.]
{ιδιοποιείσαι.... | ιδιοποιήθηκα, -μένος}
κάνω (κάτι) **δικό μου με αθέμιτο τρόπο**
ΣΧΟΛΙΟ λ. κλέβω

ΕΜΒΑΘΥΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ

> Χρήση **συμβόλων, αντικειμένων, ειδών, τελετουργιών ή τεχνολογιών** ενός πολιτισμού από μέλη άλλου πολιτισμού

4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ: ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ | ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ | ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ | ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

Η διαπολιτισμικότητα θέτει τον **πολιτισμό** ως ένα **σχεσιακό φαινόμενο που αποτελείται από πράξεις ιδιοποίησης**, όχι μια οντότητα που απλώς συμμετέχει στην ιδιοποίηση. Υπάρχουν εντάσεις μεταξύ της ανάγκης να αμφισβητηθεί ο **ουσιοκρατισμός** και της χρήσης **ουσιοκρατικών εννοιών**, όπως η **ιδιοκτησία** και η **υποβάθμιση** για την **κριτική της εκμετάλλευσης των αποικισμένων πολιτισμών**.

Χρήση αντικειμένων ή στοιχείων μιας μη κυρίαρχης κουλτούρας με τρόπο που ενισχύει τα στερεότυπα ή συμβάλλει στην καταπίεση και δεν σέβεται το αρχικό τους νόημα ή δεν αναγνωρίζει την πηγή τους.

} Στο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αρκεί η μνεία της πηγής για τη νομιμότητα χρήσης ενός έργου ή αντικειμένου προστασίας.

- **Merging of cultures** (λ.χ. Μουσική country)

- **Πού χαράσσεται η γραμμή;**

Όταν η χρήση λαμβάνει χώρα κατά τρόπο ώστε να νοείται ως «εκμετάλλευση» («Σας ενοχλεί;»)

- Έννοια του «πολιτισμού» (culture) > «**ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ**»*
- Έννοια «οικειοποίησης» – «ιδιοποίησης»: Παίρνω («κλέβω») ή «δανείζομαι» (κάτι)
} αντικείμενο –ιστορικά- εκμετάλλευσης ή καταπίεσης } Έλλειψη κατανόησης ή εκτίμηση/αναγνώρισης του ιστορικού πλαισίου που επηρεάζει το (κάτι)
- **Culture Appreciation & Σεβασμός**

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΜΟΡΦΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ | 2005

- Η «**Πολιτιστική Πολυμορφία**» παραπέμπει στην **πολλαπλότητα των μορφών** με τις οποίες οι **πολιτισμοί των ομάδων και των κοινωνιών** βρίσκουν την έκφρασή τους. Οι εκφράσεις αυτές μεταδίδονται στο πλαίσιο ομάδων και κοινωνιών αλλά και μεταξύ τους.
- Το «**Πολιτιστικό Περιεχόμενο**» παραπέμπει στη **συμβολική έννοια**, στην **καλλιτεχνική διάσταση** και στις **πολιτιστικές αξίες**, που απορρέουν από πολιτιστικές ταυτότητες ή τις εκφράζουν.
- Οι «**Πολιτιστικές Εκφράσεις**» είναι οι εκφράσεις, που προκύπτουν από τη **δημιουργικότητα ατόμων, ομάδων ή κοινωνιών** και οι οποίες εμπεριέχουν πολιτιστικό περιεχόμενο.
- «**Προστασία**» σημαίνει την **υιοθέτηση μέτρων, που αποσκοπούν στην προφύλαξη, στην προστασία και στην ενδυνάμωση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων.**
- «**Προφυλάσσω**» σημαίνει την **υιοθέτηση τέτοιων μέτρων.**
- Η «**Διαπολιτισμικότητα**» παραπέμπει στην ύπαρξη και τη **δίκαιη αλληλεπίδραση** των διαφόρων πολιτισμών καθώς και στη **δυνατότητα ανάδυσης κοινών πολιτιστικών εκφράσεων, μέσω του διαλόγου και του αμοιβαίου σεβασμού**

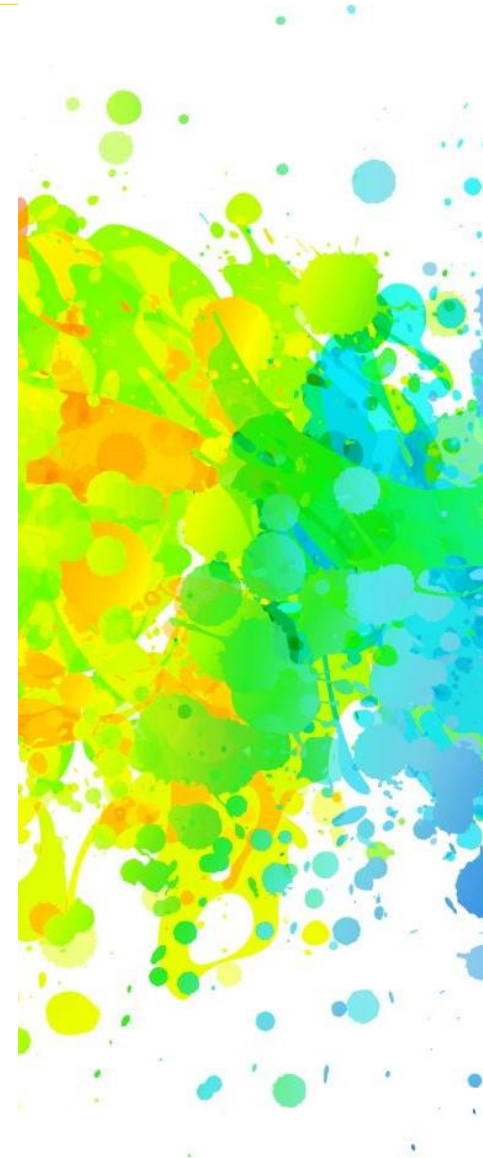

Άυλη πολιτιστική κληρονομιά: Πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές, καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και τους πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτές και τις οποίες **οι κοινότητες, οι ομάδες και, περιπτώσεως δοθείσης, τα άτομα αναγνωρίζουν ότι αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους.**

Αυτή η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, που **μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά («αυτό που μας παραδόθηκε ή αυτό που θα παραδώσουμε;»)**, αναδημιουργείται συνεχώς από τις κοινότητες και τις ομάδες σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους, την αλληλεπίδραση τους με τη φύση και την ιστορία τους, και τους παρέχει μία **αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας**, συμβάλλοντας έτσι στην **προώθηση του σεβασμού της πολιτιστικής πολυμορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας.**

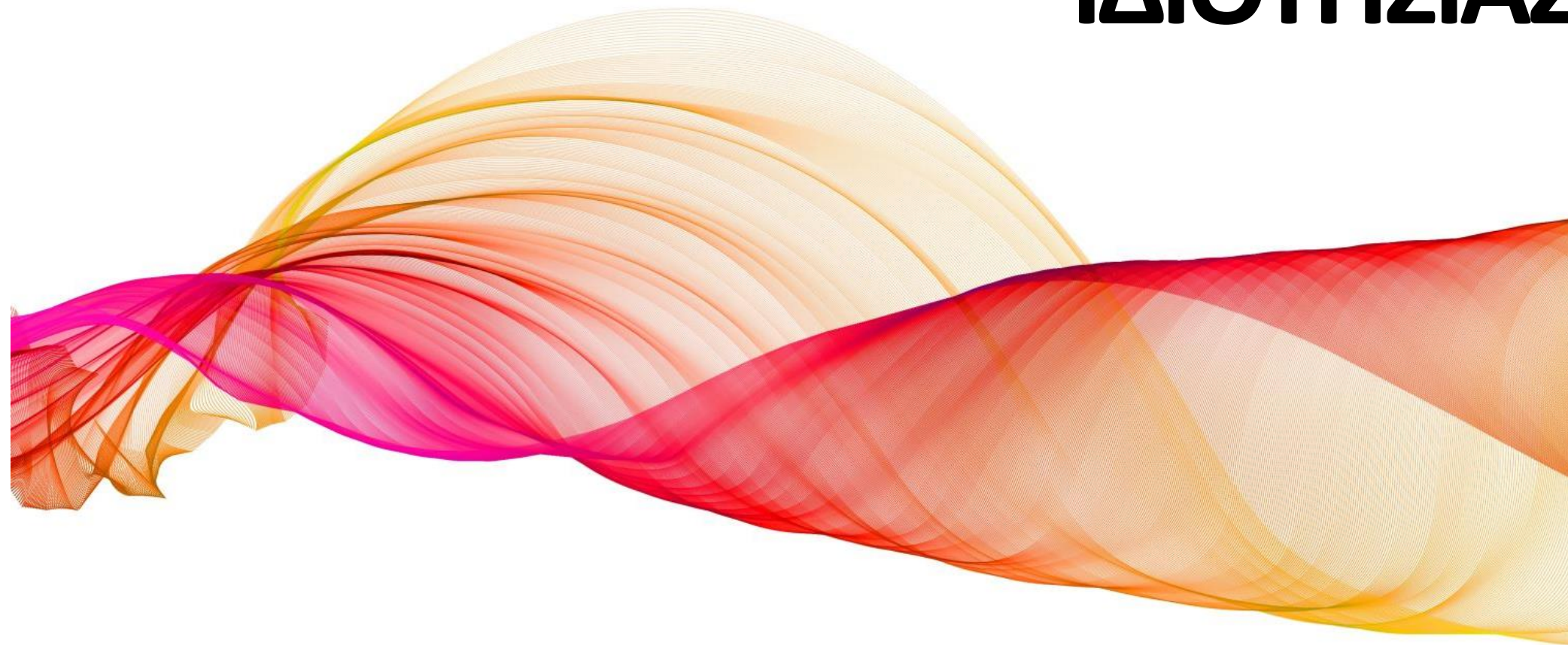
Εκδηλώνεται ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς:

- (α) Στις προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας ως φορέα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.
- (β) Στις τέχνες του θεάματος.
- (γ) Στις κοινωνικές πρακτικές, στις τελετουργίες και στις εορταστικές εκδηλώσεις.
- (δ) Στις γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν.
- (ε) Στην τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία.

ΔΙΚΑΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΣΙΑΣ

Το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας προσφέρει τουλάχιστον **μια «κάποια προστασία»** κατά οικειοποιήσεων/ιδιοποιήσεων των εκφάνσεων του πολιτισμού των αυτόχθονων κοινοτήτων –ιδίως για **τραγούδια, χορούς, προφορικές ιστορίες και άλλες μορφές της εν λόγω πολιτιστικής δημιουργικότητας που **εμπίπτουν στο καθεστώς (ουσιαστική προϋπόθεση πρωτοτυπίας + τυπική προϋπόθεση διάρκειας) προστασίας.****

Δεν έχει σημασία το/α πρόσωπο/α του δημιουργού.

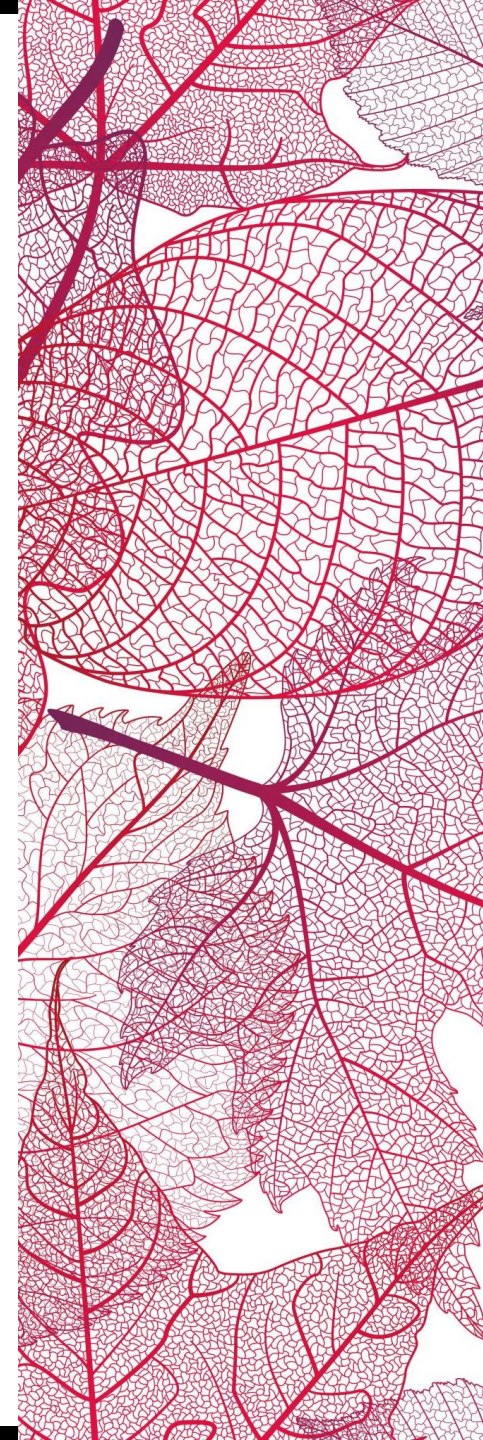
Ωστόσο αποτελεί παραδεδομένα μία **μη κατάλληλη μορφή για τη μάχη κατά** της πολιτιστικής οικειοποίησης/ιδιοποίησης λόγω του ότι είναι **επιτρεπτές ορισμένες χρήσεις προς όφελος του κοινού** στην περίπτωση πλήρωσης των όρων εφαρμογής ορισμένων **εξαιρέσεων (περιορισμών του περιουσιακού δικαιώματος -ενόσω υφίσταται δηλαδή η διάρκεια προστασίας-)** > Δίκαιο Ένωσης (Οδηγίες (ΕΚ) 2001/29 & (ΕΕ) 2019/790) | ΗΠΑ (fair use doctrine)

Ο «ξεχασμένος παράγοντας»

Η φύση του προστατευόμενου έργου ή άλλου αντικείμενου προστασίας

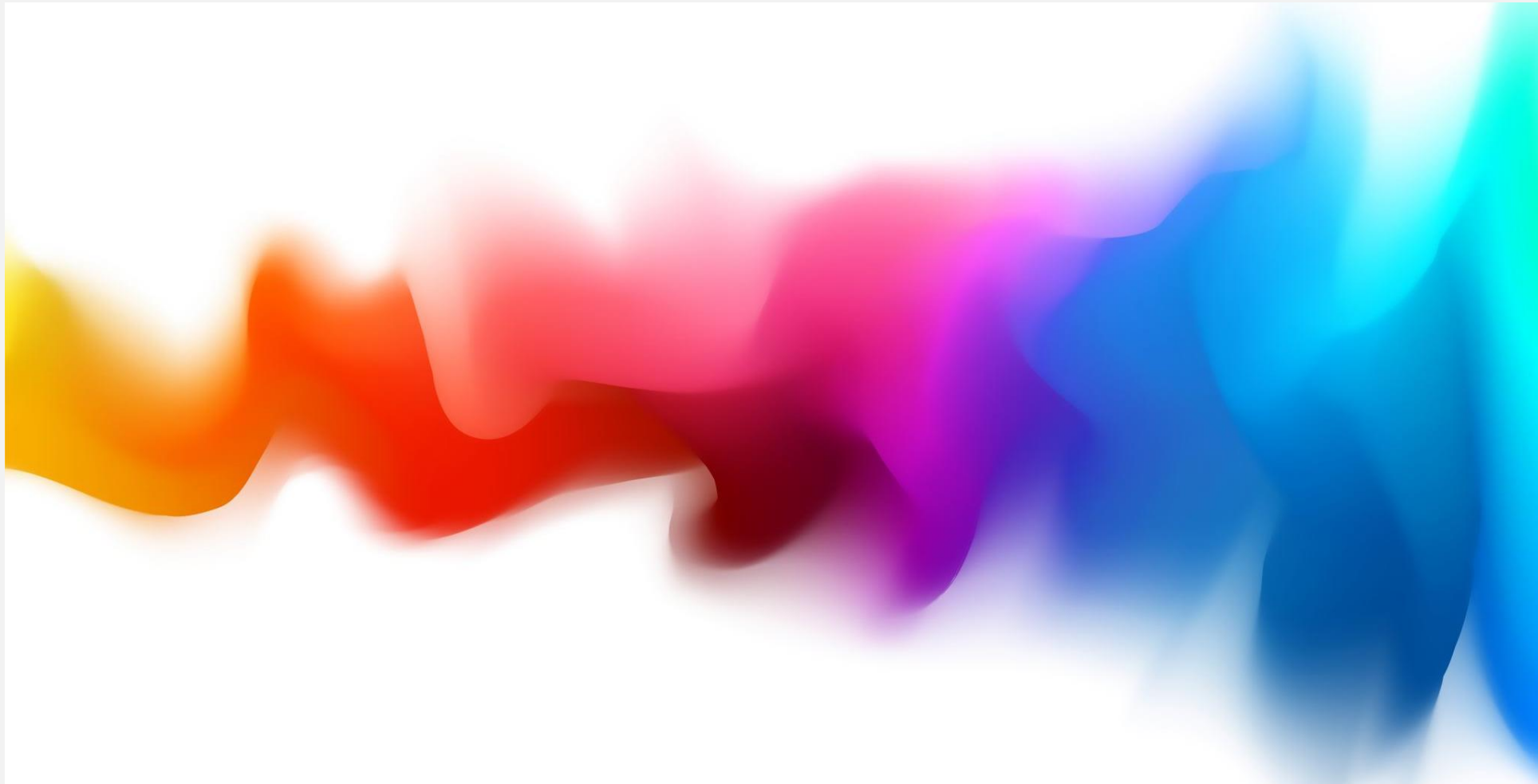
Ως προς τους άλλους παράγοντες εγείρονται ερωτήματα όπως **ποιος προβαίνει** στην οικειοποίηση/ιδιοποίηση του έργου, **γιατί το κάνει, ποια είναι η έκταση** που χρησιμοποιεί και πώς η οικειοποίηση/ιδιοποίηση μπορεί να **επηρεάσει την αγορά** για το εν λόγω έργο.

Ο “ξεχασμένος παράγοντας” θέτει το ερώτημα του **τί είναι αυτό που αποτελεί αντικείμενο οικειοποίησης/ιδιοποίησης και εάν το να καταστεί επιτρεπτή αυτή θα καταπνίξει τη μελλοντική δημιουργικότητα.**

*«Η προστασία του παρόντος νόμου δεν εκτείνεται σε επίσημα κείμενα με τα οποία εκφράζεται η άσκηση πολιτειακής αρμοδιότητας και ιδίως σε νομοθετικά, διοικητικά ή δικαστικά κείμενα, καθώς και στις **εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης**, στις ειδήσεις και στα απλά γεγονότα ή στοιχεία.»*

**ΆΡΘΡΟ 2(5) Ν
2121/1993**

Το ζήτημα της αυθεντικότητας

Τί ρόλο παίζει η αυθεντικότητα στη συζήτηση για την οικειοποίηση/ιδιοποίηση στην τέχνη; Υπάρχει μη αυθεντική τέχνη και μη αυθεντική οικειοποίηση/ιδιοποίηση;

JY: Συχνά η τέχνη που εκφράζεται με μία μορφή (στυλ) που δημιουργείται («παράγεται») σε έναν πολιτισμό **απ' όπου αυτή (ό) προέρχεται** αναφέρεται ως «αυθεντική».

Για παράδειγμα ένα έργο μπορεί να αναφέρεται ως μία «αυθεντική μάσκα Haida».

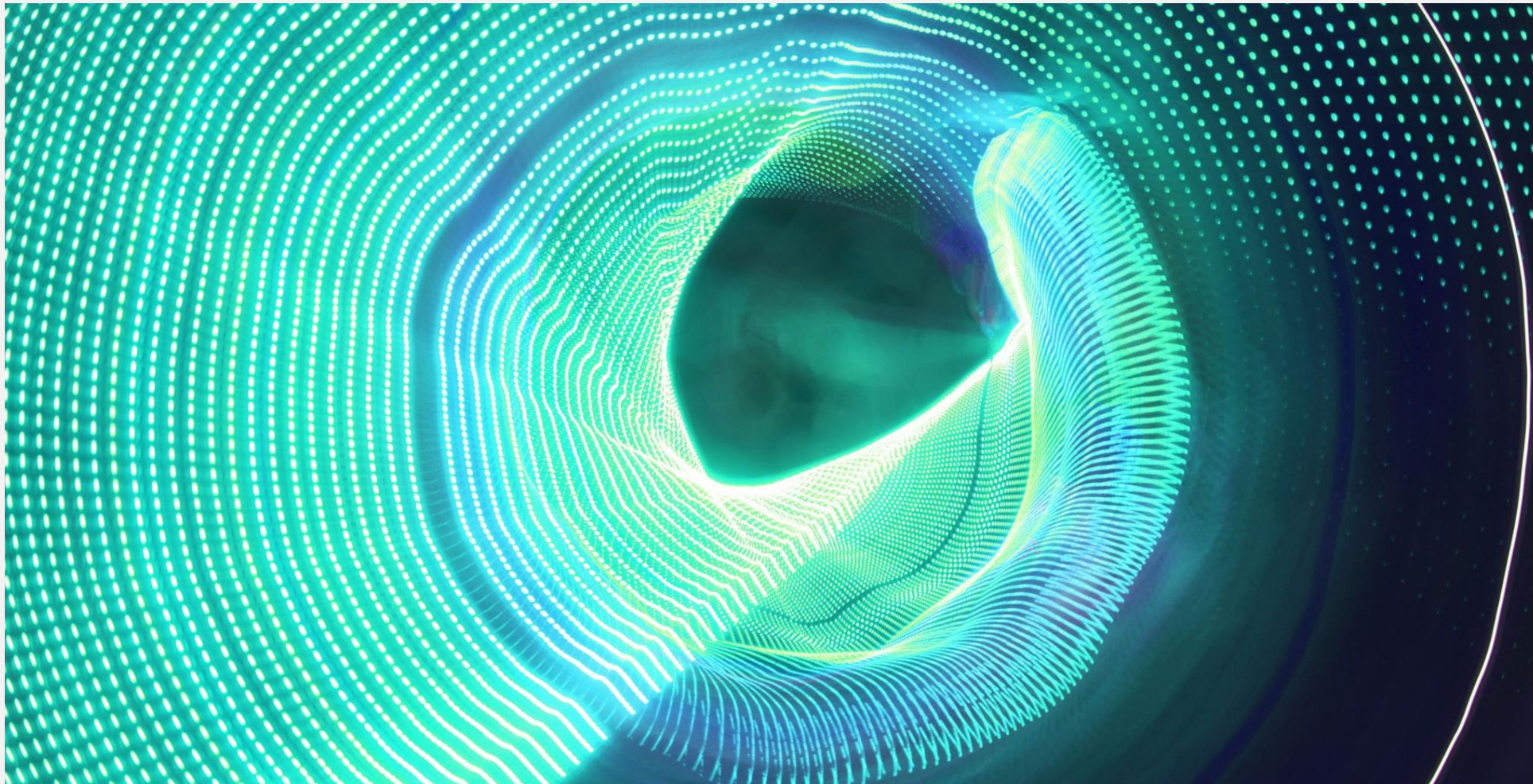
Αυτό είναι αδιαμφισβήτητο.

Το αμφιλεγόμενο ερώτημα είναι εάν έργα που δεν είναι, υπό αυτή την έννοια, αυθεντικά, *έχουν αισθητικά ελαττώματα.*

Στις αρχές της συζήτησης/διαμάχης περί πολιτιστικής οικειοποίησης/ιδιοποίησης το επιχείρημα ότι τα μη αυθεντικά έργα εμφανίζουν αισθητικά ελαττώματα ακουγόταν συχνά.

Όχι τόσο στις μέρες μας λόγω των πολλών περιπτώσεων εμφανώς αισθητικά επιτυχημένων έργων που είναι (με την παρούσα έννοια) μη αυθεντικά.

“Η προστασία του παρόντος νόμου είναι ανεξάρτητη από την αξία και τον προορισμό του έργου, καθώς και από το γεγονός ότι το έργο προστατεύεται ενδεχομένως και από άλλες διατάξεις.”

**ΆΡΘΡΟ 2(4) Ν
2121/1993**

Μετά τη λήξη της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, το Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού, μπορεί να ασκεί τις εξουσίες αναγνώρισης της πατρότητας του δημιουργού και τις εξουσίες προστασίας της ακεραιότητας του έργου που απορρέουν από το ηθικό δικαίωμα (άρθρο 29(2) ν. 2121/1993).

Η νομοθεσία περί Διανοητικής Ιδιοκτησίας έχει σχεδιασθεί ώστε να προστατεύει την ατομική δημιουργία (Π.Ι.: Αρχή της αλήθειας (δημιουργός φυσικό πρόσωπο) – Έννοια πρωτοτυπίας (προσωπικές και ελεύθερες επιλογές – προσωπικό άγγιγμα) για μία περιορισμένη χρονική περίοδο.

Οι πολιτιστικές πρακτικές και εκφράσεις εξελίσσονται συλλογικά επί πολλών γενεών.

Συλλογική φύση

Το δίκαιο ΔΙ απαιτεί από τον δημιουργό/δικαιούχο να αναζητήσει ο ίδιος προστασία.

Παρά τους (εγγενείς) περιορισμούς, τα πρώτα έθνη σε όλη τη Βόρεια Αμερική αισθάνθηκαν «υποχρεωμένα» να χρησιμοποιήσουν το δίκαιο ΔΙ για να προστατεύσουν την ταυτότητά τους.

Για παράδειγμα, το Έθνος Ναβάχο....

Καταχώρηση εμπορικών σημάτων για να αποτρέψει άλλους από το να υπονοούν μια σύνδεση μεταξύ των προϊόντων τους και του Έθνους Ναβάχο όταν αυτή δεν υφίσταται. Επίσης, ορισμένοι υφαντές Ναβάχο έχουν προστατεύσει τα σχέδιά τους μέσω του US Copyright office.

INCLUSIVE AI FASHION

Ο Νιγηριανός καλλιτέχνης και κινηματογραφιστής Malik Afegbua **σπάει τα στερεότυπα και αμφισβητεί τις προκαταλήψεις για την Τεχνητή Νοημοσύνη** με το *“The Elder Series”* – μία ψηφιακή πασαρέλα και σόου με μεγαλύτερα σε ηλικία black African μοντέλα.

Μόνο που αυτή η πρωτοποριακή επίδειξη μόδας **δεν συνέβη ποτέ!**

Μολονότι οι εικόνες και το βίντεο που δημοσιεύτηκαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μοιάζουν πέρα για πέρα αληθινά, η αλήθεια είναι ότι σχεδιάστηκαν εξ ολοκλήρου με τη βοήθεια των εργαλείων της AI!

Συγκεκριμένα με τη χρήση πλατφόρμας, η οποία **παράγει εικόνες σε απόκριση προτροπών κειμένου** πειραματιζόμενος, έτσι, με διαφορετικές φράσεις, τις οποίες επαναλαμβάνει ώσπου το “random” να μετουσιωθεί σε αυτό που επιθυμεί.

Όπως αναφέρει ο **WIPO**, **συνδυάζοντας τη δημιουργικότητά του με τη νοημοσύνη της μηχανής**, ο Malik δημιούργησε μια **εκπληκτική και διαχρονική μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης!**

Με δικά του λόγια, **“Η AI δεν μας αντικαθιστά. Πάντοτε υπάρχει ένας άνθρωπος πίσω της. Μας σπρώχνει στο να φανταστούμε εκ νέου την τέχνη και την κοινωνία.”**

ΔΙΚΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

v. 4858/2021 | 5039/2023 (στοχευμένη τροποποίηση του Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς)

Στην προστασία που παρέχεται από τους αρχαιοτάτους χρόνους μέχρι σήμερα με τον παρόντα Κώδικα υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας.

Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα **πολιτιστικά αγαθά** που βρίσκονται εντός των ορίων της Ελληνικής Επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, καθώς και εντός άλλων θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. **Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά.**

Ως **πολιτιστικά αγαθά** νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου.

Ως **μνημεία** νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην **πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας** (διάκριση)

Ως **κινητά μνημεία** νοούνται τα **μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα***.

Ως **άυλα πολιτιστικά αγαθά** νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού.

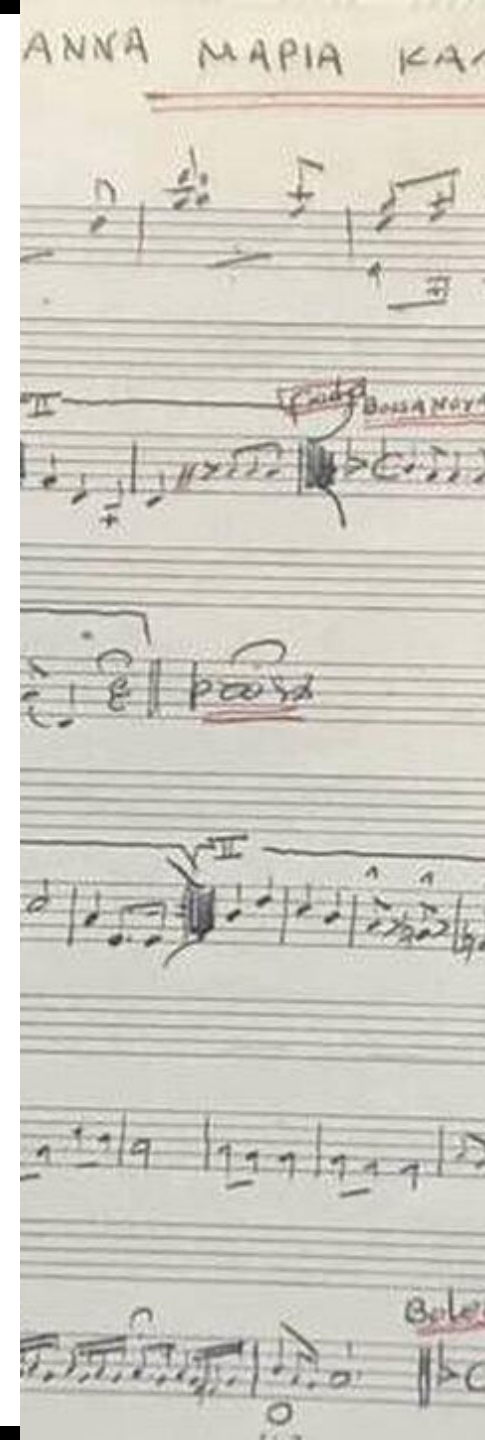
*(...) Τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της ιδιαίτερης κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής, εθνολογικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή επιστημονικής σημασίας τους.

Για τον χαρακτηρισμό τους ως μνημείων απαιτείται προηγούμενη συναίνεση του δημιουργού τους, εφόσον διατηρεί την κυριότητά τους | Άρθρο 17 ν. 2121/1993 (μεταβίβαση υλικού φορέα)

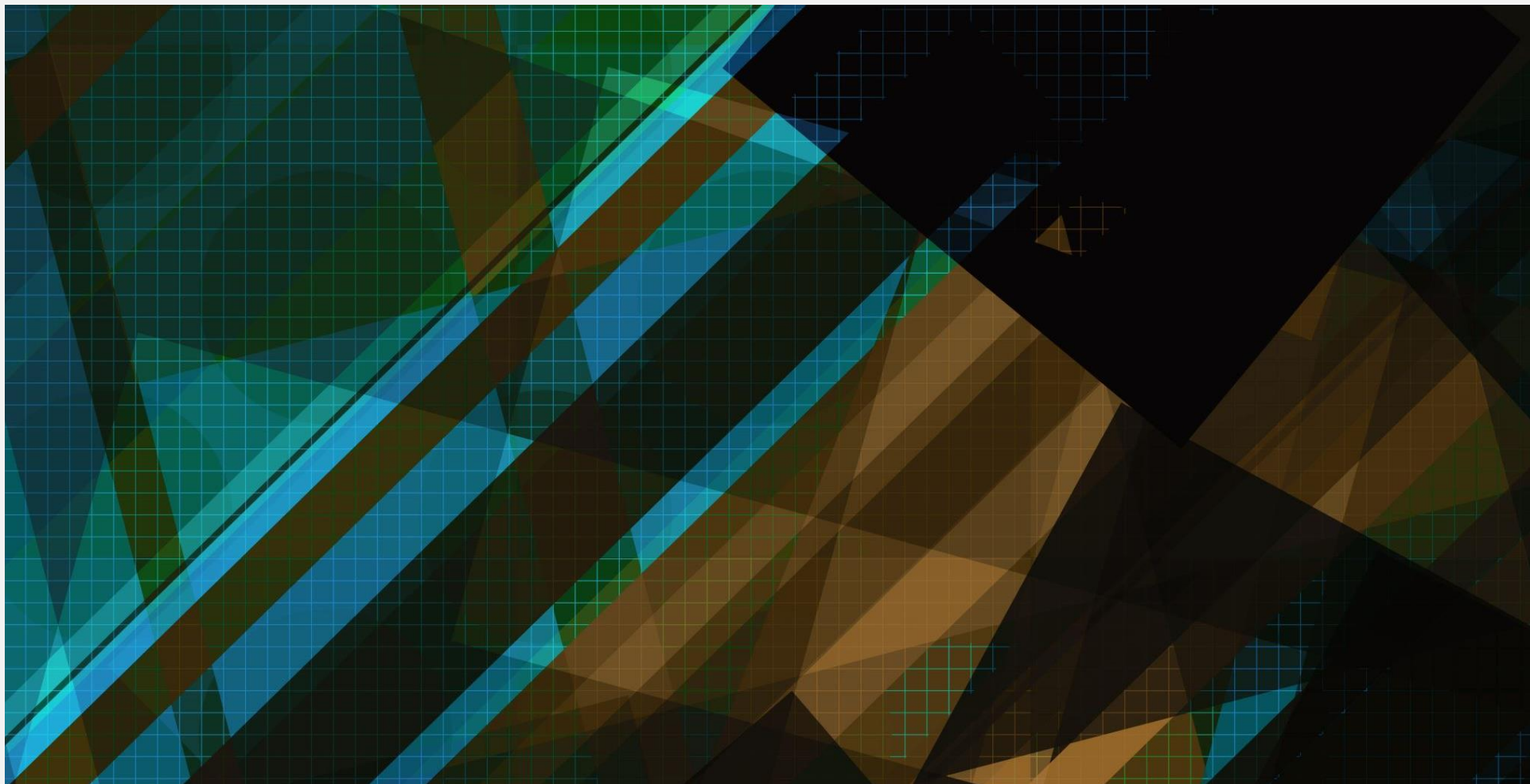
«ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΕΠΙ» | Η ΔΙΑΣΩΣΗ, Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΟΠΙ, Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ, Η ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΩΣ ΧΡΗΣΙΔΑΝΕΙΟΥ ΓΙΑ 49 ΕΤΗ ΣΤΟ ΟΜΜΑ & ΤΟΝ ΣΦΜ

«Με τη Συλλογή αυτή, ένα μεγάλο μέρος της άυλης μουσικής μας παράδοσης, αλλά και των υλικών τεκμηρίων της φτάνει μέχρι τις μέρες μας. Πρόκειται για ένα σημαντικό σύνολο που διασώζει μοναδικά τεκμήρια για την ιστορία της ελληνικής δισκογραφίας και την εξέλιξη της ελληνικής μουσικής τον 20ο αιώνα. Με τον χαρακτηρισμό της η Συλλογή της ΑΕΠΙ διασώζεται και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επιστημονικής μελέτης και έρευνας, αναδεικνύοντας την πολυσυλλεκτικότητα και την σημασία της σύγχρονης ελληνικής μουσικής δημιουργίας».

Η Συλλογή της ΑΕΠΙ διασώζει πολύτιμα τεκμήρια -γραμμένα από σπουδαίους μουσικοσυνθέτες και στιχουργούς και εκτελεσμένα από κορυφαίους τραγουδιστές και ηθοποιούς- που σχετίζονται με την ιστορία του ελληνικού -βυζαντινού, δημοτικού, και, κυρίως, λαϊκού και έντεχνου του 20ου αιώνα- και εν μέρει του ξένου τραγουδιού. Σπάνιες εκτελέσεις Ελλήνων κυρίως, αλλά και ξένων δημιουργών, χειρόγραφα καλλιτεχνών, προγράμματα περιοδειών και θρυλικών μουσικών παραστάσεων αποτελούν το κύριο σώμα της Συλλογής της ΑΕΠΙ.

ΑΡΘΡΟ 46 | ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ

Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του αρμόδιου κατά περίπτωση Συμβουλίου, καθορίζονται, για το σύνολο ή κατηγορία οργανωμένων αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων, ακινήτων μνημείων, μουσείων ή μεμονωμένα για σημαντικούς χώρους, ακίνητα μνημεία ή μουσεία:

- α) οι όροι και οι προϋποθέσεις επίσκεψης του κοινού σε αυτούς,
- β) οι πολιτιστικές ή άλλες εκδηλώσεις που μπορεί να πραγματοποιούνται σε αυτούς, συμβατές με τον χαρακτήρα τους ως μνημείων, προστατευόμενων χώρων ή μουσείων και,
- γ) οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και το όργανο χορήγησης άδειας για την πραγματοποίηση εκδήλωσης ή για την παραχώρηση της χρήσης ενός ή περισσότερων αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων, ακινήτων μνημείων ή μουσείων για την πραγματοποίηση πολιτιστικών ή άλλων εκδηλώσεων.

Η άδεια χορηγείται έναντι τέλους που καταβάλλεται στον Οργανισμό Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων (Ο.Δ.Α.Π.).

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού, καθορίζονται το ύψος του τέλους, καθώς και **οι όροι και η διαδικασία απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής του για εκδηλώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.**

4Α. Η παραγωγή απεικονίσεων* και αντιγράφων μνημείων απαιτεί προηγούμενη άδεια στις εξής περιπτώσεις:

α) όταν αφορά σε **μνημείο**, του οποίου η φύση ή η κατάσταση διατήρησης, έκθεσης, φύλαξης, συντήρησης ή αναστήλωσης **επιβάλλουν πρόσβαση υπό ειδικούς όρους, προϋποθέσεις ή συνθήκες** που θα ορίζει η αρμόδια υπηρεσία και β) **όταν θα διενεργηθεί:**

β_α) με χρήση εξοπλισμού σύνθετου ή ογκώδους ή απαιτούντος ειδικές συνθήκες εγκατάστασης και λειτουργίας, β_β) μέσω σάρωσης με χρήση laser, με φωτογραμμετρικές μεθόδους ή συναφείς τεχνολογίες για τη δημιουργία τρισδιάστατου μοντέλου ή β_γ) στο πλαίσιο διαδικασίας, η οποία απαιτεί ειδικές συνθήκες παραγωγής που επηρεάζουν την ασφάλεια, τη φύλαξη, το ωράριο λειτουργίας, την προσβασιμότητα του κοινού ή άλλες εξαιρετικές συνθήκες.

4Β. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται λήψη προηγούμενης άδειας για την παραγωγή ή αναπαραγωγή προς διάδοση στο κοινό απεικονίσεων μνημείων, με σκοπό το κέρδος.

4Γ. Με την επιφύλαξη ειδικότερων ρυθμίσεων, **το δικαίωμα παραγωγής ακριβών αντιγράφων των μνημείων ανήκει αποκλειστικά στο Υπουργείο Πολιτισμού και στον Ο.Δ.Α.Π. Τα ακριβή αντίγραφα φέρουν ειδική σχετική σήμανση από τον φορέα παραγωγής τους.**

Η παραγωγή ακριβούς αντιγράφου μνημείου, καθώς και η εμπορική διάθεση αυτού από άλλο πρόσωπο τιμωρούνται με την ποινή της παρ. 1 του άρθρου 66 (φυλάκιση μέχρι 3 έτη) και το αντικείμενο κατάσχεται.

Ως απεικόνιση μνημείου νοείται η **πιστή αποτύπωση της υφιστάμενης εικόνας** του μνημείου **συνολικά ή τμηματικά**, με **οποιοδήποτε τρόπο και μέσο επί υλικού φορέα** (ενδεικτικά επί εντύπων ή αντικειμένων) ή **επί άυλου φορέα** (ενδεικτικά οπτικοακουστικό υλικό, ηλεκτρονικές εκδόσεις, διαδίκτυο, ψηφιακές εφαρμογές).

Η αποτύπωση που έχει μεν ως αφετηρία την υφιστάμενη εικόνα του μνημείου **αλλά την υπερβαίνει δημιουργικά, προσθετικά, αφαιρετικά ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, όπως, με επιστημονική ερμηνεία, καλλιτεχνική δημιουργία ή φανταστική έμπνευση του δημιουργού**, υπόκειται σε προηγούμενη αδειοδότηση **μόνο** στις περιπτώσεις της παρ. 4Α.

Δίκαιο Π.Ι. > Πυρήνας Δικαιώματος, αλλά και Άρθρο 31^Α ν. 2121/1993

GEORGI GOSPODINOV ΧΡΟΝΟΚΑΤΑΦΥΓΙΟ

«Κάπου στις Άνδεις πιστεύουν ακόμα και σήμερα πως το μέλλον είναι πίσω σου. Έρχεται ξαφνικά και απρόσμενα πίσω από την πλάτη σου, ενώ το παρελθόν βρίσκεται συνεχώς μπροστά στα μάτια σου, έχει ήδη συμβεί. Όταν μιλούν για παρελθόν, οι άνθρωποι της φυλής Αϋμάρα δείχνουν με το χέρι μπροστά τους. Περπατάς μπρος τα εμπρός με το βλέμμα στραμμένο στο παρελθόν και στρέφεις πίσω προς το μέλλον. (...)

Προχωράμε προς τα εμπρός και μπαίνουμε στα ατελείωτα Ηλύσια Πεδία του παρελθόντος.

Προχωρώ μπροστά και μεταμορφώνομαι σε παρελθόν.»

*»Παράγουμε ασταμάτητα παρελθόν. Είμαστε εργοστάσια παρελθόντος. Ζωντανές μηχανές παρελθόντος, τι άλλο. Τρώμε χρόνο και παράγουμε παρελθόν.»

*«... Μπορεί το παρελθόν να βιωθεί ή να αρθρωθεί εκ νέου;
Και χρειάζεται;»*

ΕΥΑ ΜΟΥΣΤΑΚΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, ΜΑ

ΕΞΩΤ. ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΑ ΟΠΙ

www.opi.gr | legal@opi.gr |
eva.m.moustaka@gmail.com

